Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVI. Cena lista je $6.00. Entered as second-class matter January 18, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., pondeljek, 21. avgusta (August 21), 1933. Subscription $6.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 163

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

Razredni boj ni delo delavcev!

Čitamo pritožbe proti štrajkom, ki "ovirajo in zadržujejo Rooseveltov program". Pisci ... pravijo, da zdaj ni čas za razredni boj, ko se vlada ... za odpravo brezposelnosti ... dvig nakupovalne moči ljudstva; zdaj bi moralo biti premirje med delom in kapitalom ... razredni boj naj počaka, dokler se ne vrnejo boljši časi . . . ... slovenski list tudi piše ... smislu.

Ljudje, ki to pišejo, nimajo ... hočejo imeti pojma o bistvu ... dejstvih ekonomskega reda, ... katerem živimo. Razredni boj ... je le v štrajkih in ker delavci začnejo stavko, so delavci ... razrednega boja.

... trditev, da je Marks ... razredni boj in socialisti ga še danes propagirajo pošteno, je že stara. To je že star kapitalistični argument in pojenci ga še danes rabijo.

Fakt je, da razrednega boja nihče začel in nihče ga ne ... Razredni boj je posledica razredne družbe. Kapitalistična družba je razredna. V družbi sta dva glavna razreda v neprestanem konfliktu, konflikt pa izvira iz nasprotnih interesov. Interesi delodajalcev so, da pridobi čim večji dobiček; interesi delavca so, da dobi večjo plačo in čim krajši delovni čas. Ker delodajalčev dobiček in delavčeva plača ne ... prijateljstva niti miru, se pravi, da ne poznata "zlate višine", na kateri bi bila resnično zadovoljna, je boj med njima neodpravljiv.

Razredni boj bo trajal toliko časa, dokler bosta živela razreda delodajalcev in delojemalcev. Kdor zagovarja kapitalistično družbo in njen obstanek, ... nezavedno zagovarja tudi razredni boj in njegovo nadaljevanje. Socialisti so za odpravo razrednega boja, zato pa zahtevajo najprej odpravo razredov, to je odpravo kapitalističnega sistema, ki povzroča razredni boj. Kakor hitro dobimo družbo, v kateri ne bo ekonomskih in socialnih razredov in v kateri bodo enake ekonomske pravice in priložnosti za vse, ki hočejo izvrševati koristno delo, razredni boj izgine sam od sebe, ker ne bo več potreben.

Roosevelt ni odpravil razredov, zato tudi ne more odpraviti razrednega boja. Lahko ga ... za nekaj časa; lahko razglasi stavke za zločin in diktira, da se vsi spori med delavci in ... poravnajo mirno ... razsodiščem, ampak to še ne odpravi razrednih nasprotij. ... bodo kljub temu izkoriščali delavce in delavci bodo ... nezadovoljni in posluževali se bodo vseh dovoljenih ... — na primer pasivnega odpora — za *nadaljevanje razrednega konflikta.*

Absurdno je torej zahtevati od delavcev in delodajalcev, naj ... z razrednim bojem, ... ne morejo, čeprav bi osebno ... *Njihovi ekonomski interesi jim tega ne dopuščajo.*

Delavec mora imeti dovolj ... (nihče ne more povedati, ... in koliko je "dovolj"), ako ... dostojno eksistirati; delodajalec mora pa imeti dovolj ... (ditto) za svojo do... eksistenco — *in oboje je nemogoče!* Prvi ali drugi mora "vleči kratkega". Navadno ... delavec.

Poznati je treba bistvo razrednega boja in potem je vse to ...

... oblasti ne trpe kritike

Philadelphia, Pa. — Iz neke ... šole na južni strani je bila izključena študentka Irving, ... ker je razdajala pozive za ... protestni shod proti ... odboru, ker vztraja ... pospeševanju militarizma v ...

ROOSEVELT NALETEL NA RESNO OPOZICIJO

Industrijski baroni sabotirajo njegov program; nagaja mu tudi — vreme. Kaj stori administracija s kompanijskimi unijami?

Washington. — (FP) — Roosevelt se bo moral resno spoprijeti z openšaparji, če jih bo hotel ugnati. Popolnoma so se mu postavili po robu in dozdaj uspešno sabotirajo njegov program, ki je zapopaden v NIRI. Iz njihove arogance in iz pritožb, ki prihajajo v velikem številu v Washington, je razvidno, da z apeli na "patriotične čuti" administracija ne bo ničesar dosegla.

V ospredju teh velebanditskih sabotažnikov so Rockefellerjevi, Mellonovi in Morganovi interesi, ki zavlačujejo pravilnike v jeklarski, premogovni in oljni industriji. To največ vsled tega, ker ne marajo delavcem dati pravice do organizacije v lastnih unijah.

Administrator Johnson je še 1. avgusta obljubil, da bo pravilnik za jeklarsko industrijo podpisan v petih dneh. Od tedaj bo kmalu tri tedne in tega pravilnika še ni oziroma je administracija zagrozila, da bo izdelala svojega. Poleg unijskega vprašanja je sporna točka tudi industrijska špionaža, za odpravo katere prihajajo v Washington vedno večje zahteve. Openšaparji tudi o tem ne marajo nič slišati.

V velebizniškem časopisju je zadnje čase opaziti prikrita gonja proti temu, da vlada sili delodajalce na priznanje unij. V tej gonji jim služi to, da se brezposelnost ne zmanjšuje tako hitro kot bi se lahko, če bi delodajalci imeli svobodo z ozirom na priznanje unij.

Kakor hitro vlada porine na stran točko zakona, ki daje delavcem pravico do organizacije, bodo pravilniki v vseh glavnih industrijah hitro podpisani in brezposelni se bodo vrnili na delo v velikem številu, je ton te hlapčevske propagande.

In to vzlic temu, da vlada do danes še ni zavzela odločnega stališča o vprašanju kompanijskih unij, za kar se openšaparji bore. Vse, kar je do danes storila, je to, da je delavcem namignila, da imajo pravico organizirati se v svojih unijah. Po tej gesti so delavci tudi z veliko gusto hlastnili in naleteli na — velik odpor pri delodajalcih.

(Dalje na 2. strani.)

Farmarji proti novim bondom

Madison, S. D. — Mnogo postojank Farmarske unije se je pričelo upirati temu, da bi vlada — državna ali okrajne — izdale nove bonde za javna dela, gradnjo cest in slično z namenom, da dobi svoj delež iz federalne blagajne.

Vzrok farmarske opozicije je v tem, ker so preveč zadolženi. V South Dakoti znaša javni in privatni dolg $65 na aker zemlje. Kdo bo ta dolg plačal, je uganka.

Španija poslala socialista kot poslanika v Moskvo

Madrid, 19. avg. — Dr. Marcelino Pascua, socialist in bivši direktor zdravstva, je imenovan za španskega poslanika v Sovjetski uniji. Sovjetski poslanik v Španiji bo pa Anatol Lunačarskij.

50,000 Kitajcev utonilo

Hankov, Kitajska, 19. avg. — Silne povodnji v severni Kitajski zadnje tedne, ko se je Rumena reka razlila, so povzročile smrt okrog 50,000 ljudi. Beda beguncev, ki je največja v provinci Honan, je nepopisna.

Machadova bogastva zaplenjena

Nova vlada zasegla imetja padlih režimovcev. — Letalil dveh izginolih Špancev najdeni?

Havana, Kuba, 19. avg. — Začasna vlada Kube je včeraj zaplenila vse imetja bivšega predsednika Machada, vredno milijone dolarjev, kakor tudi imetja vseh ostalih padlih režimovcev. Samo Machadovo premoženje v raznih krajih Kube se ceni na osem milijonov dolarjev; konfiscirano imetje vseh sovražnikov novega režima bo vredno čez sto milijonov.

Nova vlada je vprašala Združene države za revizijo trgovinske pogodbe. Izrednih volitev najbrž ne bo. To pomeni, da sedanja provizorična vlada ostane do novembra 1934.

Uradno poročajo, da je šef telegrafskega urada v mestu Pinar del Rio včeraj brzojavil, da so ribiči našli pri obrežju v okolici Cabo Corrientesa ostanke letala, ki sta ga rabila izginola španska letalca, Barberan in Collar, ko sta 20. junija poletela iz Havane proti Mehiki. Ako se ugotovi, da je letalo pravo, bo vest, da so Machadovi tajni policisti ustrelili Barberana in Collarja, bližja resnici.

Hitler ne drži besede

Propaganda v Avstriji se nadaljuje

Dunaj, 19. avg. — Hitlerjeva vlada v Nemčiji ne drži besede, ki jo je dala velesilam, da bo ustavila radiopropagando v Avstriji. Radijska postaja v Monakovem še vedno razširja napade na avstrijsko vlado.

Pariz, 19. avg. — Med Francijo in Anglijo so v teku razgovori glede takojšnje ekonomske pomoči avstrijski republiki. Pomoč v formi posojila in koncesij bo pomogla Avstriji, da bo lahko kljubovala Nemčiji, ki jo zdaj šikanira na vse načine.

Vlada nakupi pet milijonov prašičev

S tem mesom bodo nasičevali brezposelne delavce

Chicago. — Poljedelski tajnik Wallace je zadnji petek v svojem govoru v Palači držav na čikaški razstavi dejal, da ima federalna vlada načrt za nujno odpomoč farmarjem. Vlada bo pokupila pet milijonov prašičev in meso razdelila družinam brezposelnih delavcev.

Pet milijonov prašičev znači 600 milijonov funtov svinjine in ta kupčija bo stala vlado najmanj $55,000,000. Vlada poskrbi, da nakupi večinoma prasice, ki imajo zdaj mladiče; na ta način ostanejo farmarjem mladiči za trg prihodnjega leta.

KAKO GOLJUFAJO NIRO V ST. LOUISU

Podjetniki jo vijejo na vse načine. Manažerji trgovin postali "ravnatelji" za pet centov več plače

St. Louis, Mo. — Niri se v tem mestu ne godi nič drugače kot na splošno po deželi. Podjetniki z njo delajo kot svinja z mehom. Za dokaz naj služi le par ilustracij.

Ko so oblačilni delavci pri Lang & Kohn kompaniji pričeli z agitacijo za organiziranje, je družba odslovila 14 najbolj navdušenih, ostalim tri tisoč pa zagrozila, da bo prej zaprla tovarno kot pa priznala unijo. Ta grožnja ni imela posebnega učinka, vsaj ne zaželjenega, ker se je shoda udeležilo 1800 delavcev, ki so vsi odglasovali za stavko, če se družba ne ravna po novem dealu — prizna unijo, zviša plače, skrajša delovnik in sprejme nazaj odslovljene delavce.

Bolj iznajdljivi so lastniki restavracij. Neka družba z verižnimi restavracijami se je poslužila slične taktike kot tę vrste podjetniki po mnogih drugih mestih. Strežajke je prisilila na — "board". Prej so dobivale po deset dolarjev na teden. S prihodom novega deala pa je bilo treba zvišati plačo za dva dolarja. Ta verižna restavracija je stvar tako izravnala, da je strežnice obvestila, da bodo v bodoče morale plačati po tri dolarje na teden za hrano in bodo prejele le devet dolarjev na teden — en dolar manj kot prej.

Še bolj iznajdljive pa so verižne prodajalnice. Z navadnimi klerki ne morejo dosti napraviti, to je, plačati jim morajo vsaj minimalno mezdo in jih zaposlevati le osem ur na dan. Vse drugače pa je z manažerji, čijih običajna plača je bila $35 na teden. Te so enostavno povišali v kategorijo — ravnateljev, za katere ne velja maksimalni delovnik. Pod novim dealom dobivajo $35.05 na teden. Medtem ko gredo pomočniki domov, morajo ti "ravnatelji" spraviti trgovino v red in delati včasih dolgo v noč.

Unijska kampanja v Clintonu, Iowa

Clinton, Iowa. — Tukajšnje unije se v svoji organizatorični kampanji poslužujejo tudi dnevnega časopisja, v katerem potom oglasov vabijo na shode in v unijo "vse delavce in delavke, ki še niso organizirani." Kampanja je uspešna.

Pleskarji so znižali pristopnino od $35 na $5. Peki organizirajo tudi sladkoledne delavce in voznike.

Veliki magnatje prisiljeni k priznanju unije!

Hitler posvarjen, naj neha z napadi na Američane

Brutalen napad na ameriškega zdravnika v Berlinu izzval oster protest

Berlin, 19. avg. — Fašist, ki je udaril ameriškega zdravnika drja. Mulvihilla, ki je opazoval parado fašistov in ni salutiral njihovi zastavi, je bil včeraj aretiran in visoki nemški uradniki so zagotovili ameriške diplomate, da bo eksemplarično kaznovan. Dr. Mulvihill, ki je začasno oglušil vsled udarca na uho, še ni okreval.

Berlin, 19. avg. — Ameriško poslaništvo je včeraj v strogem tonu obvestilo Hitlerjevo vlado, da bo vlada Združenih držav svetovala ameriškim turistom, naj se ogibljejo Nemčije, ako nemška vlada takoj in drastično ne kaznuje neosnovanih napadov na ameriške državljane.

Povod za to svarilo je dal najnovejši napad, ki je bil izvršen pred nekaj dnevi na ameriškega zdravnika drja. Daniela Mulvihilla iz Brooklyna, ki ni žid in ki je obiskal Nemčijo za kratko dobo, da dopolni svoje medicinske študije pri znamenitem kirurgi in profesorju medicine, drju. Ferdinandu Bauderbruchu. Dr. Mulvihill je stal v ulici Unter den Linden in opazoval parado nacijev. Naciji zahtevajo, da mora vsakdo po rimsko pozdraviti njihov prapor s svastiko, kadar se vije v paradi. Zdravnik, ki ni nič vedel o tej odredbi, je mirno gledal fašiste in tedaj je stopil iz parade dolg hrust in mu prilošil silen udarec na uho. Doktor je skoro padel na tla vsled udarca.

Masaker kristjanov v Iraku vznemirja Anglijo

London, 19. avg. — Kurdiška policija v Iraku (Mesopotamija), ki je v službi iraškega kralja Feisala, je zadnje tedne pobila okrog 800 krščanskih Asircev. Ta dogodek je zelo vznemiril angleško vlado, ki se čuti moralno odgovorna za položaj v Iraku. Ta del bivšega turškega imperija je bil po vojni do lani mandatna kolonija Anglije, toda lansko leto je Irak postal neodvisen in danes je v Ligi narodov. Akcija za zaščito Asircev v Iraku je zdaj nemogoča razen s posredovanjem Lige narodov.

Vstaja v francoskem Maroku

Rabat, Maroko, 19. avg. — V francoskem delu Maroka se razširja vstaja in doslej je bilo 250 Francozov ubitih. Okrog 25,000 francoskih vojakov je v akciji, da zatrejo vstajo.

Roosevelt diktiral pravilnik za oljno, jeklarsko in lesno industrijo. Dal je magnatom ultimat, da morajo biti pravilniki v dveh dneh na njegovi mizi—in bili so. Avtni baroni se tudi morajo podati

Washington, D. C., 20. avg. — Ko je sinoči potekel čas Rooseveltovega ultimata, [illegible] je administrator Johnson prinesel pravilnike treh glavnih industrij: jekla, olja in lesa, ki so bili takoj podpisani. Magnatje mehkega premoga in [illegible] niso dali pravilnika. Johnson je obljubil Rooseveltu, da [illegible] "levja brloga" bosta [illegible] magana jutri.

Washington, D. C., [illegible] — Magnatje štirih [illegible] industrij v Združenih državah: jekla, olja, lesa in [illegible] bilov — so dobili zadnji [illegible] ultimat, da je [illegible] sti konec in njihovi pravilniki na podlagi pogojev Nire morajo biti na mizi predsednika Roosevelta ob koncu tedna, v [illegible] zvečer.

Omenjenega dne je Roosevelt pozval k sebi vrhovne magnate vseh teh industrij in jim [illegible] administratorja Johnsona povedal kaj hoče. Stari [illegible] minuli in zdaj je "new deal" [illegible] Nira; vsako odlašanje je zaman. Delavcem mora biti priznana pravica organiziranja. To je v zakonu in bo tako [illegible] jano. V nobenem pravilniku ne sme biti klavzule glede "open shopa".

Ko je bilo jasno, da magnatje nikakor ne [illegible] seči sporazuma, jim je Roosevelt predložil svoj [illegible] izjavo, da mora biti [illegible] dveh dneh. Oljni pravilnik določa med drugim, da velja na poskušnjo 90 dni in v tem [illegible] sme Roosevelt postaviti [illegible] gasolinu. Maksimalni delovnik je povprečno 40 ur v tednu, minimalna mezda pa [illegible] na uro v vzhodnih in severnih državah in 45c na jugu.

V petek so jeklarski magnatje zmašili svoj pravilnik za tri mesece poskušnje. Maksimalni delovnik je povprečno 40 ur v tednu in minimalna mezda je [illegible] na uro. Jeklarski baroni so tudi pristali na "kolektivno pogajanje" s svojimi delavci, kar pomeni, da se delavci lahko organizirajo v svoji uniji.

Neunijski premogovni operatorji in avtomobilski tovarnarji so se najbolj otepali priznanja unije, toda William Green, ki je bil pri zaslišanju avtnih magnatov, je odločno povedal, da je zaman vsako upiranje.

"Zakon daje to pravico delavcem in delavci bodo služili in delali noč in dan, da se delodajalci vseh industrij podvržejo zakonu Nire," je rekel Green.

Administracija zahteva enoten pravilnik za vso industrijo mehkega premoga in prav tako enoten pravilnik za vse avtomobilske družbe. Avtni magnatje so nastopili skupno razen — Forda; Ford še vedno odklanja vsako zvezo z drugimi in se krčevito drži "odprte delavnice", toda Johnson je dejal, da vlada ne bodelala izjem, pa naj bo tovarnar velik ali majhen.

Papež požegnal ameriško bojno mornarico!

Vatikan, 19. avg. — Papež Pij je podelil svoj blagoslov ameriški bojni mornarici, ko je te dni sprejel 80 kadetov ameriške mornariške akademije v Annapolisu.

Izjalovljen atentat na Cankova

Sofija, Bolgarija, 19. avg. — Bombni napad na bivšega premierja Cankova je imel za posledico, da je bil eden [illegible] bit in 37 oseb ranjenih. [illegible] Cankov ni bil ranjen. [illegible] prijela 64 [illegible]

—Federated Pictures

Indijski "svetnik" Gandhi na potu v ponoven zapor z ženo in zetom. Dobil je ono isto zaporo, ko je začel z novim pasivnim odporom.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (razen Chicago..) in Kanado $6.00 na leto. $3.00 za pol leta. $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto. $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Datum v oklepaju, na primer (July 31, 1922), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

138

Domač drobiž

Dve konvenciji

Danes se začneta redni konvenciji Slovensko-hrvatske zveze v Calumetu, Mich. in Slovanske zapadne zveze v Denverju, Colo. Prva slavi svojo 30-letnico, druga pa 25-letnico. Uredništvo Prosvete pozdravlja obe konvenciji in jima želi obilo uspeha.

Tavželj zmagal pred sodiščem

Virginia, Minn.—Ivan Tavželj iz Elyja je zmagal pred tukajšnjim sodiščem v svoji tožbi napram Jugoslovanski katoliški jednoti in njenemu gl. tajniku Antonu Zbašniku, katera je tožil zaradi svoje izključitve iz jednote na zadnji konvenciji. Tavželj je zahteval $2000 odškodnine od jednote zaradi "ponižanja in sramote," katero so mu naredili z izključenjem. Sodišče je odločilo, da ni bilo postavnega vzroka za izključitev in zdaj ga mora jednota vzeti nazaj.

Trije pobiti v avtni nesreči

Eveleth, Minn.—John Mihelič, Frank Nemanič in Mihael Jerina so v oskrbi lokalne bolnišnice zaradi telesnih poškodb, ki so jih dobili pred nekaj dnevi, ko se je avto, v katerem so se vozili, prevrnil v graben blizu Aurore. Mihelič ima zlomljeno nogo, ostala dva pa notranje poškodbe.

Pionir umrl

Ely, Minn.—Umrl je Ignac Gregorič, star 64 let in tukajšnji pionir, ki je bival tu 40 let. Zapušča dve omoženi sestri, eno v Aurori in drugo v Mountain Ironu.

Nov grob

Cleveland.—Umrl je Jos. Ahlin, star 48 let in doma iz Peči pri Grosupljem. V Ameriki je bil 27 let in tu zapušča ženo, pet otrok, brata in sestro. Bil je član društva št. 5 SNPJ.

Na havajski univerzi

Calumet, Mich.—Frances D. Kobe, rojena v Calumetu, poroča iz Detroita, kjer je uslužbena kot učiteljica, da je letošnje počitnice prebila v Honoluluju na Havajskih otokih, kjer je pohajala tamošnjo univerzo. Miss Kobe je morda prva Slovenka, ki je bila na havajski univerzi.

Samomor

Detroit.—Dne 16. avgusta se je usmrtil Marko Radatovič, star 46 let in doma iz Žumberka na Hrvaškem. Bil je tudi član SNPJ. Vzrok je bila jetika. Zapušča ženo in dva otroka.

Obiskovalci razstave

Chicago. — Svetovno razstavo in urad SNPJ so obiskali: Frances Hren, Pueblo, Colo.; Ann C. Banich, Springfield, Ill.

Reorganiziranje centralne unije

Lima, O. — Po desetih letih mrtvila je bila tukajšnja centralna delavska unija zopet reorganizirana. Od 30 unij v mestu je na prvo sejo poslalo svoje zastopnike 20 krajevnih postojank, med njimi tudi lokomotivni strojevodje, ki niso del A. D. F.

Centralna unija je bila priklicana v življenje po stavki oblačilnih delavcev pri Marvel Made Clothing kompaniji. Kampanja je v teku tudi za organiziranje delavcev v tovarni kavčuka, kamnolomih in v tobačni industriji. Akcijo za reorganiziranje centralne unije so podvzeli socialisti, ki so tudi vodili stavko oblačilnih delavcev.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Naša rojstna gruda

Eveleth, Minn. — Sem ali tja, naša rojstna gruda je naša rojstna gruda, ob katero se ni treba spodtikati ali se je sramovati. Ni nikomur na poti. Kljub temu mnogokrat ne vemo, kakšno stališče bi zavzeli napram njej, da bi ne bilo pohujšanja in zgledovanja.

Rojstna gruda je tista prst, na kateri smo zagledali luč sveta, rastli in dorastli. Žuželki, ako se porodi na listu drevesa, je ta list njena rojstna gruda. Ako pa hoče reči: "To drevo je moja rojstna gruda," tudi lahko reče. Velikost rojstne grude zavisi od žuželkine pameti. Ako se ta kam razgleda, odrine stene ven, se tudi njena rojstna gruda razširi.

Gibanje in prometna sredstva razširja rojstno grudo. Do vojnih časov se je imenovalo le slovensko ozemlje "naša rojstna gruda." S prihodom Jugoslavije pa se je naša rojstna gruda razširila, da nekateri že uporabljajo Jugoslavijo za njihovo rojstno grudo. Meja je torej zadrževala našo rojstno grudo, da se ni mogla razprostreti. Čim so se meje odstranile je postala naša rojstna gruda večja. Ali predno so se mogle odstraniti meje, je bilo treba odstraniti zapreke v ljudski šoli. Ampak tudi Jugoslavija ni še vsa naša rojstna gruda.

Odkod so se naselili Jugoslovani? Morebiti z ruskih step? Od kje so prišli tja? Menda iz Indije? Ali tudi Indija ne dopolnuje sestave naše rojstne grude. Kam tedaj? V Azijo? Na solnce, ki je vek za vekom sijalo ter izvabilo rast iz naše rojstne grude? Da, tudi solnce je prispevalo k naši rojstni grudi, da je nastala. Ali tudi solnce ni zadnja meja v sestavi naše rojstne grude. Kam potem?

Ej, tresite se, naša rojstna gruda je velika, sega preko Kolpe, Jugoslavije, Rusije, za Indijo, Azijo in za solncem hrani še mnogo popisanih listov, kateri so vsi prispevali k njenemu nastanku. Čemu bojazen, spodtikanje in prizanašanje nad našo rojsto grudo? Z rojstno grudo se poigrava vihar in kot listje z drevesa nosi—kdo ve kam.

Naša rojstna gruda je kaplja medu, na kaplji medu se tri muhe ravno tako lahko ubijejo kakor ena sama. Čemu jim prizanašati? Naša rojstna gruda je velika, večja kakor jo bomo mogli kdaj zapopasti.

J. Kovacich.

Na severu vse mirno

West Allis, Wis. — Zadnjič sem poročal o milwauških razmerah in županu D. W. Hoanu, katerega skušajo njegovi sovražniki odpoklicati s peticijami. Sedaj pa malo o sosednem mestu West Allis.

Tudi pri nas se dobe ljudje, katerih pa ni dosti, da niso zadovoljni s sedanjo mestno administracijo. In tudi westalliškemu županu drju. Baxterju so zagrozili, da ga bodo odpoklicali s peticijami, da je on kriv visokih davkov. Nekateri naši rojaki pa se jezijo, da ne bodo več zanj volili, ker jim ne da dela itd.

Oni dan mi je pravil prijatelj, da ga je obiskal človek, ki mu je silil peticijo, naj jo podpiše; samo svoje ime naj zapiše, drugo da bo že on "sfiksal," da se soc. župana odpokliče, ker ne marajo imeti socialista na županskem mestu; ako ga odpokličejo, bodo davki za polovico znižani itd. Slišal sem, da tudi neki Slovenec raznaša take peticije. Rad bi videl, da tudi mene obišče, ker sem radoveden, kako se peticija glasi.

Nerad pišem o takih stvareh; rajši bi pohvalil naselbino in mesto. Tudi ne mislim nikogar žaliti, zdi se mi pa potrebno, da se o zadevi v javnosti pogovorimo, kajti to je vprašanje javnosti. Potrebno je, da se malo pogovorimo in morda na ta način pridemo do sporazuma, kar bi bilo v splošno korist.

Slišal sem, da v West Allisu živi od 4 do 5 sto slovenskih družin. Zdi se mi, da nimamo prilike, da bi kot narodna sila prišli v mestni odbor. Kar nas je starejših, ne moremo že radi nezadostnega znanja jezika in ker nismo imeli potrebnih šol, da bi se za to usposobili. Kar se pa tiče naše mladine, se ta ne zanima za politiko. Torej nam ne preostaja drugega kot da ostanemo mednarodni, posebno politično. Pripadati bi morali vsi soc. stranki.

Da je naš župan dr. Baxter pošten, prijazen in usmiljen človek, ni treba poudarjati. Če bi on mogel pomagati revnemu delavcu, bi to gotovo storil. Ako bi mogel znižati davke, bi bil on prvi, ki bi to na West Allisu uvedel. Kajti to bi storil iz potrebe, drugič pa si bi s tem pridobil priznanje med volilci. Ako bi vedeli oni, ki proti njemu godrnjajo, kako on sovraži kapitalizem in zajedalce, gotovo bi takoj opustili vsako slabo kritiko proti njemu. On je resnično vreden spoštovanja. Bilo je že povedano, da je prve tri mesece, ko je prevzel županski urad mesta West Allis, prihranil več kot bo stala celoletna plača vsega mestnega odbora. To je storil s tem da je odstranil nekoliko zajedalcev, brez katerih se prav lahko izhaja in jih nihče ne pogreša.

Da imamo visoke davke, ki jih bomo morali plačevati, dokler ne plačamo dolgov, ki so jih naredile prejšnje mestne uprave, so seveda krivi zagovorniki starih strank, ki se radi redijo na račun ljudstva. Zato pa moramo sedaj plačevati visoke davke, da se poplačajo dolgovi, pa naj bo sedaj v mestnem uradu socialist ali anarhist. Ako bi imeli naše delavske cenilce, da bi kapitalističnim mogotcem bolj pošteno ocenili njihova posestva, bi se tudi veliko poznalo, da ne bi revno ljudstvo toliko plačevalo.

Vsi oni, ki so nezadovoljni, naj bodo prepričani, da sedanja mestna uprava dobro gospodari, čeprav imamo mi le tri proti petim nasprotnim concilmanom v vladi.

Večkrat sem že skušal izvedeti mnenje naših ljudi glede priklopitve West Allisa k Milwaukeeju. Nekateri so zelo navdušeni za to, dobe se pa tudi nasprotniki. Mislim, da ne bo zamere, ako izrazim svoje mišljenje glede tega, namreč, da bi bilo nam veliko pomagano, ako bi se obe ti dve mesti združili. Potem bi tudi davki ne bili tako visoki.

Mi dobivamo iz Milwaukeeja vodo, elektriko, plin itd. Tam imamo bolnišnice, muzej, parke in več drugih stvari. Mi smo primorani višje plačevati vodo, elektriko, plin in druge javne potrebščine kot jih plačujejo Milwaučanje. Toda to še ni vse. Mesto West Allis je premajhno, da bi moglo krotiti milijonske družbe, ki hočejo imeti neomejeno moč v vseh ozirih. Naš župan se trudi, da pomaga delovnemu ljudstvu kolikor more, toda on ni vsegamogočen. Vsem onim, ki so nezadovoljni s sedanjo mestno vlado, priporočam, da naj čitajo mesečnik West Allis News. Tam boste dobili dobre in poučljive članke o gospodarstvu naše mestne vlade. Ta mesečnik izdaja naša soc. stranka; stroški se pokrivajo z oglasi in prostovoljnimi prispevki. Želeti je, da postane tednik.

V ostalem je pri nas po navadi. Dela je največ po časopisih, kar privabi mnogo delavcev iz drugih mest. Pred par tedni je družba Steel Press potrebovala par sto delavcev. Šel sem tudi jaz pogledat. Pred tovarno je stalo okrog 1,300 ljudi. Deset trokov se jih je baje pripeljalo iz Chicaga. Tako so mi pripovedovali pred tovarno. V dotični tovarni izdelujejo sode za pivo iz jeklenih plošč. Delajo noč in dan in šikaniranje je neznosno. Večkrat morajo delavci delati celo po 12 ur na dan, medtem ko jih pred tovarno čaka na stotine, ki bi radi šli delat. Tako se godi tukaj. Upajmo, da pride preobrat v kratkem.

Priporočam vsem onim, ki se razburjajo po nepotrebnem, da se potolažijo. Bo kmalu boljše.

Joe Radelj.

Pet pogrebov v enem tednu

Pueblo, Colo.—Nič novega na zapadni fronti. Brezposelnosti več kot dovolj. New deal mora priti od nekje, pravijo, nihče pa ne pove, od kje in kdaj. Kapitalizem izkorišča delavstvo do skrajnosti in obenem obeta, da prihajajo dobri časi. Nikakor se ne more sprijazniti z mislijo, da mora tudi delavec živeti.

Dne 12. sept. bodo voditve v državi Colorado glede 18. amendmenta. Pravico ima voliti vsak državljan, ki je volil zadnjo jesen. Oni, ki niso volili ali spremenili svoj naslov, se morajo registrirati. Veliko naše mladine je dopolnilo med tem časom 21 let, katere dolžnost je, da se registrira. Prihodnjo jesen bomo imeli volitve za mestno upravo; takrat moramo pokazati, koliko je jugoslovanskih volilcev v Pueblu.

Kar se tiče društev, so radi slabega plačevanja od strani članstva v zelo slabih položajih. Eno kot drugo nazaduje v članstvu. Dolžnost odraslih članov je, da vpišejo svoje otroke v slovenske organizacije, namesto v razne privatne zavarovalninske družbe. Sem pa tam naredi kako društvo piknik, ki se pa domalega vsi prav slabo obnesejo. Ljudstvo je pač izmozgano in hrani, če ima kak cent.

Imeli smo v enem tednu pet pogrebov. Prvi je bil 25 letne Mary Petros. Bila je učiteljica v ljudski šoli. Potem je umrl Jožef kralj, doma iz Strug na Dolenjskem. Dalje: Ana Mutz, Sam Rodin, 20 let star, ubit v avtomobilski nesreči, in John Mišmaš, doma iz Kalca, fara Ambrus. Živel je na svoji farmi eno miljo od mesta. Na 9. avgusta ga je strela ubila. Našli so ga šele čez tri dni ležečega v jarku pri žičnem plotu. Pogreb se je vršil 14. avg. Pokojni je bil član pevskega zbora "Slovenec," ki mu je zapel par pesmi v zadnji pozdrav na grobu. Bil je tudi član dramskega kluba "Zora" in društva "Orel" št. 21 SNPJ.

Frank Pechnik.

Dobra stran novega programa

Piney Fork, O. — Rooseveltov new deal ima namen, da sedanji gnili kapitalistični sistem podstavi tako kot podstavi kovač motiko in sekiro, da zopet kopije in seka — da se bo zopet kopalo in seknalo na račun delavcev in farmarjev.

Toda new deal ima tudi dobro stran: delavci in farmarji se lahko svobodno organizirajo in konservativne organizacije lahko "podstavijo", da se bodo potom njih lahko borili za svoje pravice. Nikdar v zgodovini Združenih držav še ni imelo delavstvo tako lepe priložnosti organizirati se kot jo ima ravno sedaj. Ako delavstvo te prilike ne izrabi takoj, ker new deal je le začasen, potem naj se pripravi na hujše okove in hujši jarem.

Ker je nas Slovencev večina, da si služimo svoj kruh s kopanjem premoga in rude, zato je naša dolžnost, da bodrimo naše sodelavce, da se zopet oklenemo organizacije U.M.W. of A. Ne glejmo kateri Janez je sedaj na vodstvu — pa naj bo Janez Evangelist ali Janez Nepomuk, dokler nismo zmožni, da bi boljšega izvolili. Ko so J. Lewisa pred letom dni opomiljali, naj odstopi, je zagrozil, da prej ne, da bo spet rudarska unija tako močna, kot je bila ko je on prevzel njeno vodstvo.

Pomisliti moramo, da imamo na vodstvu strokovnih organizacij večinoma nazadnjake in starokopitneže. Ampak prišel bo čas, ko delavstvo ne bo več tako mrtvo, temveč se bo usposobilo strokovno in politično za resnično napredne industrijske unije in soc. stranko. Takrat bo lahko s konservativnimi voditelji obračunalo in postavilo na njih mesta može, ki bodo resnični predstavniki delavstva. Zato pa je dolžnost zavednega delavstva, da širimo socialistične liste, da širimo Prosveto in Proletarca. Bliža se jesen in nato zima. Priporočljivo je, da si naročite dobre knjige v Proletarčevi knjigarni. Marsikaterega moža je dobra knjiga pridržala doma, da se je izobrazil, mesto da bi šel zabave iskat k pijači ali h kartam.

Pred dvajsetimi leti je bil v Washingtonu ustanovljen delavski department. Dosedaj je bil na čelu tega departmenta vedno človek, ki je bil naklonjen kapitalistom. Sedaj je na čelu delavskega departmenta liberalna žena, ki se imenuje Frances Perkins. Ona je naklonjena delavskim organizacijam in je pripravljena boriti se proti krivičnemu sistemu. Dejala je, da je boljše sodelovati z organiziranimi delavci kot z neorganiziranimi. Zato pa je naša dolžnost, da smo ji tudi mi naklonjeni in da ji damo našo podporo.

Končno še tole našim komunistom: Ko so se razkričali in zgubili tla, ker se je njihova razdiralna taktika izjalovila, naj pričnó s stvarnim delom. Pomagajo naj delavce organizirati. Pokažejo naj dobro voljo, da resnično hočejo sodelovati. Delavstvo jih bo spoznalo in jih bo izvolilo v svoje odbore. Nesmiselno in neodpustljivo pa je delo, da se delavske organizacije cepi v šibke strančice, mesto da se jih zbližuje in izboljšuje.

Nace Ziemberger, 176.

Prehodna doba in delavstvo

Milwaukee, Wis. — Sedim na verandi in premišljujem, zakaj s tako težavo dobi pot delavska izobrazba v delavčeve možgane. Pot si utere le pri nekaterih delavcih, pri ogromni večini delavstva pa ne dobi vstopa. Drugače pa je s kapitalistično propagando. Brž dobi vstop v delavske možgane njim v lastno škodo. To pa zato, ker kontrolirajo kapitalisti vse javno mnenje potom šol, časopisja, radija, ver itd.

Baš sedaj kapitalistično časopisje prinaša kričave naslove, da se delo odpira. Delavci to verjamejo, ker še vedno verjamejo v kapitalistični bluf. Delavci tavajo od tovarne do tovarne za delom, pa dela ni kljub vladnemu novemu dealu.

Depresija je pritirala ljudstvo v skrajno bedo in jih mnogo poslala v smrt. Mnogo podjetij je bankrotiralo, ostale so le veletrustjanske korporacije, pa še te le životarijo, uposlene delavce pa priganjajo pri dolgournem delu za nizko mezdo. In baš trustjanske korporacije so največ odgovorne za sedanjo depresijo, ker bi rade žele mastne dobičke, katerih pa vedno ne more biti, in pa zato, ker bi rade strle napredne delavske organizacije. Prišel je čas, da kapitalizem pogine, pa so se zatekli k veletrustom. Doba njihovega vladanja je prišla h koncu. Delavstva ne bodo strli, kajti bodočnost je delavska.

Nahajamo se v prehodni dobi, v dobi, ko kapitalizem odpoveduje na vsej črti, v dobi ko se postavlja nova družba. Ta pri-

haja počasi, toda vendarle pri
ja—po naravnih zakonih raz
ja. K temu so največ pripo
gli stroji in pa slepo drvenje
nadprofitom kapitalistov. Se
nja uredba je prišla na križpo
in na vsak način je morala k
niti na pot, ki kaže v novo dr
bo, ker drugega izhoda ni. Da
v sedanji dobi pojavljajo krči
bolečine, katere mora naj
pretrpeti delavstvo, je pač um
no, kajti ameriško delavstvo
je znašlo v tem prevratu tako
koč nepripravljeno, neorgan
rano.

Nakupovalna moč — denar
pride samo od dela. Ker pa
lavci nimajo dela, zato tudi
morejo pokupiti izdelkov in
delkov, vsled česar trpi tudi
lekapital, ker ne more žeti
fitov. Ves sistem je vržen iz
ra. Skušajo ga uravnati. Krp
in krpajo, pa vse nič ne pom
— polomija drvi naprej. Me
morajo skrbeti za tisoče bed
in brezposelnih. Kje vzeti? K
čno je posegla vmes vlada,
skuša z vladnim kapitalizmom
zdraviti neozdravljivega boln
Lahko mu za nekaj časa pod
ša življenje, ozdravila pa ga
bo. Vlada bo morala iti še da
nacionalizirati bo morala vse
dustrije in vse proizvode, od
terih je odvisno vse ljudstvo
samo peščica ljudi, ki ničesar
producira.

Kljub vsemu temu, kljub
mu "umešavanju" vlade v
vatni business, ne bo delavcu
liko pomaganega, ako si ne
sam pomagal. Ako bo mirno
dal na sedanje pojave, se
zgoditi, da se znajde v fašiz
Zato pa je dolžnost delavcev
se organizirajo in pridobe v
dobi spremembe svoje prav
kajti sedanja krparija umir
čega sistema jim ne bo nič
prinesla na krožniku. Boje
se mora delavstvo sedaj bolj
kdaj prej. Ta boj jim pa je
daj olajšan toliko, da jim je
na prilika, da se lažje orga
rajo ko kdaj prej.

Joseph U

Smrtna nesreča člana

Mulberry, Kans. — Na 13.
gusta je bil v Hamilton rov
9 elektrokutiran rojak A
Vertnik, star 50 let in stan
na Breezy Hillu. Ob času nes
je pokojnik sam delal v pr
ru. Baje je padel na elektr
žico, 220 voltov močno. Naj
nji sodelavec je delal kakih
najst čevljev od njega. Vide
da se je Vertnik zgrudil na
drugega ne ve. Ker njegovo
plo ni bilo obžgano, kar se
takih nesrečah običajno zgod
mrliškoogledniška preiskava
ločila, da se bo vršila nada
preiskava. Zunanji znaki ne
čajo, da bi bil električni tok v
njegove smrti.

Pokojnik se je rodil 4. ju
1883 v Jugoslaviji. Bil je
društva št. 65 SNPJ. Tu je
val od leta 1909. Zapušča
štiri sinove in dve hčeri ter
brata in dve sestri. Starejš
Tony se je pred par tedni
ponesrečil v istem rovu kot
in se sedaj zdravi v bolni

Poročeval

Jugoslovanom v Minneso

Eveleth, Minn. — Uljudn
vabijo vsi Jugoslovani v M
soti, da se udeleže prvega
ga piknika, ki ga priredi eve
ski klub št. 1 A. J. Z. v ne
dne 27. avgusta, pri Ely je
v bližini mesta Eveleth. Pri
točno ob 2. popoldne.

Govorniki na pikniku bod
sledi: Profesor Francis Jag
St. Paula, Minn., ki bo glavn
vornik v slovenskem jeziku,
nik Wm. J. Archer iz Duluth
John C. Arko, predsednik A
riške jugoslovanske zve
Minnesoti.

Na pikniku bodo tudi
zabave in tekme. Najbolj
miva in glavna tekma pa
plavanju med gdčno. Anne
vednik iz Chisholma in pa
vrstnimi plavalci. Kdo bo zm
v tekmi, se lahko v naprej
Brez dvoma bo zmagala naš
venska plavalka Anne Gove
iz Chisholma.

Upati je, da se tega pik
udeleži vsak minnesotski J
slovan. Imeli bomo fino za
obenem bomo pa tudi pok
tujerodcem, da se tudi mi
damo naše narodnosti kot v
stali narodi v Minnesoti.

Na svidenje na pikniku p
ly jezeru v nedeljo popoldne,
27. avgusta!

Pripravljalni od

—Federated Pictures.

Skupina otrok iz "slumov" v vzhodnem delu New Yorka, katero je neki raketir odpeljal ven na deželo in jo pustil v kempi, potem ko je pobral otrokom revne nikle in odnesel pete.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

DELAVCI ZA DELAVCE

težkega položaja tiso-
lavcev in njih družinskih
v Sloveniji, ki je po go-
krizi ena najbolj priza-
pokrajin v državi, je bano-
svet že spomladi sklenil
poseben sklad, da bi
nekaj sredstev na raz-
za javna dela, kjer naj
predvsem brezposel-
trboveljskih revirjev,
naj se imenuje "Bednost-
". Prvotni proračun te-
je znašal okrog 20
Din, toda finančni mi-
nekatera obdavčenja
pristati. Zato so prora-
na 11 milijonov 250
Ta znesek je banska
hotela dobiti z obdavče-
strije in delavcev. In-
so se takoj uprli, češ, da
ija že dovolj obremen-
da je njena naloga, dvi-
podarstvo, ne pa podpi-
nekaj tisoč brezpo-
delavcev, nekaj tisoč njih
strok. Ministrski svet pa
julija odobril izredni pro-
bednostnega sklada v Slo-
proračunsko leto 1933-
11,250,000 Din.

prispeval v ta sklad?
polovico bodo plačali in-
in obrtni delavci, ki
vali od svoje pičle be-
pol odstotka, njih
pa od izplačil 1 od-
Efekt znaša 6 in pol mi-
(Ker je stara resni-
djetja vsa nova breme-
na delavčeva ramena,
mo, da bodo teh 6 in
plačevali delavci za

bodo plačevala od
dnevnic in drugih na-
kar bo dalo 200,000
so za ta sklad obdav-
podjetja za izkorišča-
sil, plače in pokojni-
državljanov, delniške
(ki naj bi plačale skupno
in pol) itd.
obdavčenje je predpi-
o bednostnem skla-
obresti aktivnega skla-
čih računih se plača
mala obrestna mera nad
odstotkov. Efekt se ra-
3 milijone Din."
dnji dan (27. julija)
nistrski svet to obdav-
sti aktivnega salda pri
računih preklical.
mala ves proračun a
sklad 8 milijonov 250
Industrijski in obrt-
bodo prispevali za to
milijonov in pol.

sodruga Kopača.—Dne
je dovršil sedemdese-
narniški ravnatelj ljub-
Delavske zbornice, sodr.
Mlajši njegovi so-
se temu začudili, ker
Kopač svojih 70 let ta-
da mu jih je kvečje-
nad petdeset. Res je
posebno če vpošteva-
da je bil eden izmed
ialističnih agitatorjev
da so ga kot železni-
rat prestavljali po
nazadnje odpustili ter
dolgo let prenašati
in križe delavskega
in nameščenca stro-
organizacij. Po rodu je s.
Kandije pri Novem me-
je dve gimnaziji in
učiteljišča, nato pa je
službo k železnici. Slu-
Ljubljani in Divači na
pa se je že udejstvo-
njih, so ga kazensko
v Lienz na Tirolsko.
vstopil v stranko,
Leta 1892 se je vr-
bljano ter tu s pokoj-
Zavrtnikom — kes-
urednikom Prosvete —
Strokovno društvo že-
, ki je bila matica so-
cialistične železničarske
organizacije. Zaradi Ko-
delovanja v organiza-
Kopač ponovno preme-
Lienz ter istega leta
odpuščen. Enaka u-
doletela tedaj tudi Za-
je odšel kesneje v A-
Kopač pa se je vès po-
nju. Strokovna cen-
je nastavila na Dunaj
organizatorja za južne
pokrajine, takrat je
list "Delavec" (tri-
mesečnik) in "Svobodo"

(mesečnik). Leta 1897 se je preselil v Trst s strokovno pisarno ter izdajal tu in urejal z Zavrtnikom in Etbinom Kristanom dalje "Delavca" in "Svobodo". Že naslednje leto pa je ta trojica začela s tednikom "Rdeči prapor", ki ga je po odhodu ostalih dveh urejal Kopač sam. Bil je glavni zaupnik stranke in organizator strokovnih organizacij. Kesneje je postal tajnik železničarske strokovne organizacije in urednik "Železničarja" do 1918 leta. Po prevratu se je preselil iz Trsta v Ljubljano, bil tudi nekaj časa poslanec, kesneje pa je postal uradnik Delavske zbornice in je zdaj njen pisarniški ravnatelj. Najboljša svoja leta je preživel v Trstu in menda ga ni večjega kraja v Primorju, kjer Kopač ne bi bil nastopal na shodih in predavanjih.

Samomor Slovenke v Zagrebu. — V Zagrebu je izvršila samomor 43-letna Antonija Težakova iz Pulja. Pristojna je bila v Črnomelj. Pred kratkim se je ločila od svojega moža ter živela v silni bedi. V noči na 1. avgusta se je zastrupila.

Izjava Mrs. Frances Tauchar. — Ljubljansko "Jutro" je dne 2. julija t. l. priobčilo v inseratnem delu tole izjavo Mrs. Frances Tauchar: "Svarilo! Opozarjam, da bom vsakogar, ki bi trosil neresnične govorice o meni, sodnijskim potom zasledovala.—Frances Tauchar." — Gre za ameriško rojakinjo, o kateri so pisali, da je podedovala na Primorskem več milijonov lir.

Huda nesreča. — V Podovi pri Račah je 66-letni posestnik Franc Herga hotel razbiti dinamitni patrono. Tolkel je po nji, dokler ni eksplodirala ter ga silno razmesarila. Odtrgalo mu je na eni roki vse prste, hude poškodbe pa ima tudi po obrazu in prsih. V mariborski bolnišnici malo upajo, da bi okreval.

Nemška vlada sklepa zakone

Parlament in Hindenburg ne prihajata več v poštev

V nemškem parlamentu imajo fašisti ogromno večino. Socialistični in komunistični mandati ter mnogo drugih je razveljavljenih, oziroma so bili moralno prisiljeni, da so odložili svoje mandate. Hitlerjeva vlada bi s svojim parlamentom lahko sklenila, kar bi hotela. Izpremenila bi lahko weimarsko ustavo, sklenila zakone, kakršne želi. Toda kancler Hitler ne računa več s parlamentom. Ne zaupa mu! Vlada je zaradi tega sklenila, da bo v bodoče sama sklepala in izdajala zakone, ne da bi jih morala prej odobriti ta ali ona ustavna korporacija. S tem sklepom je prešla absolutna oblast v Hitlerjeve roke.

Glavni vzrok temu kanclerjevemu koraku je radikalizem nacionalistične stranke napram delavski socialistični stranki, ki bi v parlamentu ne dopuščala, da se namah vzame parlamentu vsakršen vpliv na zakonodajo ob tako mogočni parlamentarni stranki.

Razen tega je kancler Hitler sklenil z industrijci, veleposestniki in bankirji poseben dogovor glede svoje bodoče politike in organizacije države. Zajamčil jim je vpliv in da se ne bo vmešaval v njih gospodarske posle. S tem je ponudil nemški kapitalistični družbi vso svojo politično avtoriteto in oblast, odrekel pa ves vpliv svoji lastni stranki, to je, zapeljanim množicam, ki so pričakovale od fašizma socialno odrešenje.

Hitlerja je k temu koraku prisililo še eno dejstvo. Iz nemških poročil smo posneli, da je nezaposlenost v Nemčiji padla za 400,000 delavcev. Te vesti niso resnične. Okoli 250,000 delavcev so zaposlili v prisilnem delu in z mrzlično naglostjo se izdelujejo vojne potrebščine. Druga industrija pa nazaduje. Število nezaposlenega delavstva se je povečalo, ker je fašizem uničil ogromno število podjetij ter vrgel na cesto nad 100,000 delavcev in nameščencev. Vrhu tega se teh in ogromno število nezaposlenih zaradi izteka podporne dobe, ne vodi več v evidenci.

Hitlerjeva politika je razvidna tudi iz tega, ker se je sprijaznil in se pogaja z bivšim kanclerjem generalom Schleicherjem. Schleicher je vojak, energičen, pošten buržuj, ki služi vsakemu režimu njegove ideologije. Za primer, misli kancler Hitler, ko se je pogodil z denarnimi magnati, bi mu general Schleicher bil jako potreben, če bi se pojavil še odločnejši razkrajajoči element v njegovi stranki, ki ga je dvignila na oblast. Hitler se prav dobro zaveda, da ne more rešiti težkih socialnih vprašanj proti volji nemškega kapitala, zato se rajši nasloni na kapital, pusti pa svoje nedolžne ovčice, da kriče dalje po zabavi in kruhu.

Ni ga pač nazornejšega pouka za zavedno delavstvo kakor je razvoj nemškega fašizma, ki nam tako jasno kaže in dokazuje, kaj je fašizem in kam vodi ter kdo ga zagovarja in ščiti. Napram fašizmu bo moralo delavstvo opredeliti svoje stališče odločno in odločno povedati tudi nove naloge v stanovski državi.

Kompanijska unija v privatnem arzenalu se drobi

Newport News, Va. — Delavci pri Newport News Shipbuilding and Dry Docks družbi so pričeli v velikem številu zapuščati kompanijsko unijo in se organizirati v svojo. Radi velikega posečanja so bili shodi premeščeni v mestni avditorij. Ta družba prej ni trpela unijske agitacije in je bila med openšaparskimi trdnjavami. Ta trdnjava s kompanijsko unijo se sedaj rapidno drobi.

Pismo iz Clevelanda

Hrvaški denarni zavod zaprt.— Dokler bo gnezdo za uši, bodo tudi uši. — "Naša" banka nima več zagovornikov. — Smelo prerokovanje. — "Reveži brez ficka." Kaj je demagog?

Državne oblasti so te dni zaprle tukajšnjo hrvaško hranilnico (Custodian Savings & Loan Co.) ter jo prevzele v svojo upravo. Pravijo, da je prišlo do tega vsled hudih nerednosti v poslovanju tega denarnega zavoda, ki jih je odkrila preiskava, ki je še v teku. Prizadetih je tudi več naših rojakov, ki so imeli precej obilno mero zaupanja v ta zavod. Tega zaupanja je sedaj seveda konec, kakor tudi precejšnjega dela denarja vlagateljev, ki se bodo morali obrisati zanj. Kaj se hoče, šole so drage, posebno one za lahkoverne ljudi . . .

• • •

Tukajšnji rojaki se silno radi pogovarjajo o "naših" denarnih zavodih in njihovih gospodarjih. Ampak motil bi se, kdor bi menil, da so slednji deležni laskavih priimkov in pohvale! Kaj še! Z lumpi, sleparji in podobnimi priimki jih obkladajo ogorčeni lastniki zmrznjenega denarja med seboj in dostikrat zelo na glas, in najmanjše zlo, ki jim ga želijo, so vešala . . . Pri tem pa seveda ne pomislijo, da so banke in bankirji, kakršne že imamo, le izrodek obstoječega gospodarskega sistema; da bi si z obešanjem nekaterih bankirjev prav nič ne pomagali, če bi pri tem nadalje tolerirali obstoječi sistem; in da leži jedro vsega zla v sistemu in ne v posameznih ljudeh. Industrijalist je lump in bankir je lump zato, ker imamo sistem, ki ne more eksistirati brez lumpov! Kleti posamezne lumpe, obenem pa se ogrevati za obstoječi sistem, ki jih vzgaja, je jako bedasto, je — kriminalna neumnost.

• • •

Lojze Pirc več ne hvali "naše" banke, ki je v procesu reorganizacije že tako dolgo, da smo se že skoro naveličali čakati prvih procentov. Z njim vred molčijo tudi drugi, ki so včasih venomer nadlegovali rojake, ki kaj imajo ali so imeli in stari, izrabljeni gesli "Svoji k svojim!" in "Tujcev vendar ne boste podpirali!" ne prihajata več tako pogosto na vrsto med nami. (Zanimivo: vsi tisti, ki so zaupali svoje prihranke "tujcu" stricu Samu, čijega hranilnica se je videla uredniku A. D. manj priporočljiva za mile rojake kot "naše domače, solidno in varno bančno podjetje", lahko dobijo svoj denar vsak čas, dočim se oni, ki so nasedli omenjenim zlorabljanim geslom, žalostno čehljajo za ušesi in klavrno čakajo na procente, ki pridejo vrag si ga vedi kdaj!)

• • •

Prerokovanje je tvegana in žaltava stvar, vendar mislim, da se ne bom preveč urezal s tole napovedjo (za katero ni treba posebne brihtnosti): "Naši" denarni zavodi, ki so bili ustanovljeni na temelju nacionalno-bizniškega načela "Svoji k svojim!" (in "Vsak zase, bog za vse!") ne bodo nikdar več imeli med našimi ljudmi 20% tistega zaupanja, ki so ga bili deležni nekoč. Zaupanje v denarne zavode se namreč vedno meri po odstotkih otajanega denarja in času, ki je porabljen v ta namen: zavod, ki na pr. otaja 20% denarja vlagateljev v treh ali šestih mesech, se na pr. lahko obriše še za mogoče ostalih 5% zaupanja in "kardita".

• • •

Čudno, koliko revežev brez ficka smo imeli med nami, takih revežev, ki ti danes s trepetajočim glasom pripovedujejo, koliko tisočakov jim je zmrznilo v tej ali oni banki! Tako so ti vzdihovali in tarnali pred nekaj meseci, češ, kaj bo, kaj bo, če ne bo krize konec, ter se delali za največje siromake pod božjim solncem, danes pa — nu, saj sem že povedal. In kako odkritosrčni in zaupljivi so pri tem: toliko, da ti ne pokažejo zmrznjenih knjižic — in nekateri store celo to! In ti jim moraš seveda pomagati pri zabavljanju čez bankirje, čeprav ti gre na smeh, ko se spomniš, da ni še dolgo tega, ko so bili baš ti dragi ljudje pripravljeni svečano pridušiti se, da nimajo obtolčenega centa na svoje ime. Vsekakor zanimiv pojav.

• • •

"Kaj je demagog?" sem bil vprašan oni dan po seji, na kateri je bil neki društveni brat počaščen z demagogom. Odgovor na to vprašanje je lahko tak ali drugačen, kajti človek se lahko sklicuje ali na tolmačenje besednjakov ali pa na smisel, ki ga dajejo temu izrazu ljudje, ki ga rabijo. Meni se vidi slednje važnejše, zato sem odgovoril: "Mi smatramo za demagoga človeka, ki vedoma in premišljeno zavaja svojo okolico z zavijanjem in potvarjanjem dejstev, skuša vplivati nanjo s prekanjenim brenkanjem na čuvstvene strune ter brez ozira na priznana etična načela stori vse, da jo nahujska proti predmetu svoje slabe (ako sploh) upravičene in utemeljene kritike. Torej zgagar, hujskač, zavijač, natolcevač in prekanjenec v eni osebi." Mislim, da s svojim odgovorom nisem storil nobene krivice tistim ljudem med nami, katere sem pa tja imenujemo demagoge, kajti kadar naši ljudje rabijo ta izraz, ga rabijo precej točno v navedenem širokem smislu. In za nas pač mora biti najvažnejše, kako si ljudstvo samo tolmači ali pojmuje ta ali oni izraz, ki ga rabi.

Tone Podgoričan.
(Ivan Jontez.)

Spor v vladnem konzumnem odboru

Washington. — Z resignacijo profesorja Ogburna s čikaške univerze iz vladnega konzumskega odbora je šel iz njega prvi in zadnji član, ki je skušal zastopati interese konzumentov.

V pismu pravi Johnsonu, da se odbor ne zanima za interese odjemalcev, ki so pri sestavi pravilnikov brez pravega zastopništva. Ogburn je insistiral, da bi moral odbor zbirati točno statistiko o tržnih cenah in produkcijskih stroških ter stopiti oderuhom na prste. Dalje gledati tudi na kvaliteto blaga, ki je druga stvar, ki zanima slehernega odjemalca. S tem se ni strinjala predsednica odbora in profesor Ogburn je moral iti.

Prvo federalno posojilo na hišo v Chicagu

Chicago. — Prvo posojilo Federal Home Owners' Loan korporacije v Illinoisu je dobil zadnji četrtek Theodore Burgwold, 10628 Avenue F, v vsoti $5000. Ta vsota krije zapadlo prvo vknjižbo z zaostalimi obrestmi vred $4585, ki jo Burgwold dolguje South Chicago Savings banki; dalje dolguje $396 davka za dve leti in transakcija za federalno posojilo ga stane $35. Banka je vzela fonde federalne korporacije za dolžno vsoto in Burgwold mora odplačevati mesečno $40.

"Hydra" zopet znižala ceno elektriki

Blagajna mogočne ontarijske elektrarne ne pozna krize

Toronto, Kanada. — Uprava "Hydre", ogromne elektrarne države Ontarie, ki zalaga 306 mest z elektriko, je 73 mestom zopet znižala cene, 11 pa nekoliko zvišala. Elektrarna računa cene na principu stroškov in ne na principu profitov kot privatna podjetja, ki računajo kolikor največ morejo odjemalci plačati.

Kljub temu, da je cena pri tej elektrarni, ki zalaga pretežno večino države z elektriko, več kot dvakrat nižja kot je povprečna cena v Ameriki, je v zadnjih treh letih kljub krizi napravila rezervni sklad $16,-000,000. Vrednost tega podjetja znaša 66 milijonov, mestnih distribucijskih sistemov pa 50 milijonov.

Proti "Hydri" je posebno Insull vodil močno propagando in jo skušal diskreditirati. In medtem, ko je njegovo cesarstvo kup razvalin, "Hydra" prospeva tudi v krizi.

ROOSEVELT NALETEL NA RESNO OPOZICIJO

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Upor openšaparjev tudi pokazuje, da se vlada ne bo mogla izogniti temu vprašanju in bo mogla zavzeti jasno stališče za ali proti kompanijskim unijam. Če se izreče za, bo "new deal" ostal v veliki meri farsa in bodo openšaparji izšli iz boja še večji trinogi kot so bili v preteklosti.

Danes je že tudi oficielnemu Washingtonu znano, da je "plavi orel" brez moči. Iz vse strani dežele prihajajo pritožbe, da se podjetniki ne ravnajo ne splošnega niti posameznih pravilnikov, ki so jih podpisali. George L. Googe, organizator Ameriške delavske federacije na jugu, je v Washington prinesel 500 pritožb. Rekel je, da se nobena tekstilna družba ne drži vseh točk pravilnika in ga krši na debelo, najbolj pa točko o delavski pravici do organizacije.

Na drugi strani administraciji nagaja tudi — vreme. Vročina, ki je uničila milijone bušljev pšenice, je na bombažni pridelek imela prav nasprotni učinek. Kljub velikemu uničenju bombažnega polja v smislu vladnega programa, bo letošnji pridelek bombaža zopet rekordni.

Rezultat tega je že razviden v padanju cen, ki so v zadnjem času padle skoraj za polovico in se farmarjem zopet obeta šestcentni bombaž. Dasi vlada potroši nad 300 milijonov samo za dvignjenje cen bombaža, se je ta del program že skoraj sesul v prah radi prevročega solnca.

Uspešne stavke levičarskih unij

Chicago.—Po tridnevni stavki 200 delavcev pri Coleman Bronze kompaniji, katero je vodila levičarska Steel and Metal Industrial unija, se je družba podala. Zvišala je plače od 20 na 40 centov na uro, priznala tovarniški odbor in pristala na uposlitev dveh odslovljenih delavcev.

Po kratki stavki se je podala tudi Container Corporation. Minimalno plačo je zvišala od 20 na 40 centov na uro in priznala tovarniški odbor. Tudi to stavko je vodila levičarska Paper Wood Box Workers unija.

Missouri glasovala za preklic

St. Louis, Mo. — Država Missouri je v soboto volila delegate za ratifikacijsko konvencijo in preklicna lista je zmagala štiri proti enemu. — To je že dvaindvajseta država, ki se je izrekla za preklic prohibicije. Potrebnih je še 14 držav.

Vlada poravnala stavko

Philadelphia, Pa. — Šesto izdelovalcev kravat in ovratnikov je odglasovalo, da se vrnejo na delo, ko je dobil nalogo George Barnes, zastopnik Nirine administracije, da sestavi kolektivno pogodbo. Stavka je trajala tri tedne.

—Federated Pictures.

Stavka nogavičarjev v Philadelphiji. Policija napadla piketno linijo.

Tone Seliškar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Po Kolodvorski ulici je korakala četa vojakov, ki so imeli v puškinih ceveh zataknjene slovenske zastavice, na čepicah pa preko avstrijske rozete pripete slovenske trakove.

Pojo.

Hej Slovani!

Pesem, ki te je vtaknila v ječo . . .

Na cesti se zbirajo ljudje, ki živahno govore med seboj. Nekdo je zaklical:

— Dol z Avstrijo! Živela Srbija!

Policaj se je okrenil in odšel v drugo ulico.

To je bil vzklik, ki te je še pred kratkim dvignil na vislice . . .

On pa je sredi vojnega ozemlja, pa ničesar ne ve.

Na pošti je brzojavno pozval Ano v Ljubljano. Podvizal se je proti domu. Naskočil je očeta, ki mu je snemal nahrbtnik z vprašanji.

— Kako, kaj pa počenjate v Ljubljani? Saj ne morem razumeti tega.

— Tako je, vidiš! Krha se. V nekaj dneh, morda že jutri, ne bo več vojne! Iz Srbije beži avstrijska vojska kakor brez glave. Kar doma počakaj! Si že odslužil!

Sprva ni mogel verjeti. Toda ko mu je Adam razložil vse dogodke in vesti zadnjih dni, mu je bilo na mah vse jasno.

— Tedaj prav prav za prav že nisem več vojak? Torej se bo le pričelo lepo staro življenje . . . ? Ali je to mogoče?

Objel je mater in jo dvignil v zrak. Hlastno je povečerjal, nato pa sta z Adamom tekla v mesto po novice. Po nove, slastne novice.

•

Bil je pust deževen dan. Dežja pravega ni bilo, le temni oblaki so ležali nad mestom in včasi je rosilo čisto drobno. Ulice so bile polne ljudstva. Dijaki so peli. S streh so visele slovenske zastave, po ulicah so nosili fantje velik srbski prapor. Nekdo je iz okna obesil ameriško zvezno zastavo.

Konec Avstrije?

Konec vsega?

Polom!

Slovenski častniki so imeli na čepicah narodne kokarde. Na frančiškanskem mostu so prostaki ustavili avto, v katerem se je vozil avstrijski major. Nekdo mu je snel čepico in mu strgal ž nje avstrijsko rozeto. Potegnili so ga iz voza. Justin, ki se je preril mednje, je spoznal v oficirju stotnika Leschnigga. Trepetal je kakor preplašen kužek.

— Kaj hočete? je s smrtnim strahom zajecljal major. Jaz sem Slovenec.

Justina je spodneslo in kar planil je v sredo. Pravkar so ga hoteli izpustiti.

— Laže! je kriknil Justin. Ta nemčur je nas slovenske fante v Celju zmerjal s svinjami!

— Tako! Čakaj, bratec, ti bomo dali medaljo na zadnjo plat! je zagrmel nekdo in ga brcnil s škornjem.

— Teci, da ne dobiš že zaslužnega križca! so vpili za njim, ko je poparjeno zbežal v Wolfovo ulico.

Kakor blisk se je popoldne raznesla vest:

— Izvidni oddelek Angležev se pomika proti Ljubljani. So že na Vrhniki!

Na vogalu, kjer se končava Tržaška cesta, se je zbrala velika množica. Visoko pod oblaki so brneli trije aeroplani, ki so se pomikali proti Kamniškim planinam.

Mnogi iz množice so tekli do Viča.

Vsa cesta je bila prazna.

Angležev ni bilo.

Starec, ki je bil dolgo časa v Ameriki, je učil mladce vzklikati "živijo" po angleško.

Nekdo je pritekel ves zasopel in kričal:

— Zaprite cesto! Vsak hip se bodo v avtomobilih pripeljali avstrijski generali.

Pred glavnim vhodom tobačne tovarne so postavili preko ceste širok parizar. Pojavila se je četica vojakov. Na voz so postavili strojnico.

Zmračilo se je. Angležev ni bilo.

Množica se je razlila po ulicah. Domači vojaki so zavzeli vojaške zapore in osvobodili jetnike.

Italijanski vojni ujetniki na Gradu so plesali od veselja, ker se bodo vrnili, in kričali:

— Abasso Austria! Evviva Sloveni!

Ko je Justin pričakal na postaji Ano z otrokom, je bila že noč. Objemal jih je in bilo mu je, da bi kričal od sreče.

— Ana! je vzklikal. Konec vojne! Zopet bom vedno pri vas!

Ana ždi v kotu voza.

— Zdaj se bo vrnil Wydra, pomisli, toda skuša razumeti Justina, s katerim bo odslej za vedno skupaj!

7

Justin se je javil pri poveljništvu Narodne straže. Poveljeval je zdaj četi vojakov, ki so zavzeli konjušnico.

Avstrijske armade so se vračale. Po železnici, po vseh cestah. Vlak za vlakom. Postaje so bile nabite vojaštva vseh narodnosti. Vozovi so bili natrpani, vojaki so se obešali na odbijače, lezli na strehe, viseli na stopnicah, tepli se za prostore kakor ljudje, ki se utapljajo in se love za rob rešilnega čolna.

Vso to bežečo armado so sproti razoroževali. Oficirji so s strupenimi pogledi odpasovali svoje pištole na povelje prostakov, ki so se jim veselo režali v obraz; vračali so se sestradanci, ranjenci, bolniki in okuženci. Bilo je, kakor da se seli narod iz ognjene vihre.

Ponosni polki so bili razcapani in klavrni kakor črede preplašenih potepuhov, v očeh vseh bežečih pa je bil vendarle plamen odrešenja in radosti.

Vračajo se!

Še nekaj ur. Dva, tri dni.

Očetje, fantje.

Tisoč tragedij je bilo v tem umikanju. Ko je bil vlak že natrpan, so obupanci še vedno naskakovali vagone. Vlak se je pričel pomikati, kolesa so mečkala telesa mož, ki so srečno prestali vojno . . . Ljudje so čepeli na strehah vozov in s hrepenenjem v srcu šteli ure, ki jih ločijo od doma. Toda traverze mostov so drobile glave možem, ki jim je bilo prizaneseno na bojišču . . .

Po cestah so korakale, ne korakale, podile se množice vojakov. Nepregledne vrste trenskih voz in avtomobilov.

Toda samo do Ljubljane. Orožje, streljivo, vozovi, živina — vse to je ostalo v mestu.

Vsi dohodi v mesto so bili zastraženi. Dijaki so stražili vojašnice in skladišča. Po travnikih okoli mesta se je paslo na tisoče podivjanih bolnih konj. Mraz je že občutno rezal v ušesa. Konji so obžrli travo do korenin. Mnogi so ležali že nekaj dni sestradani do smrti. Z gobci so rili po zemlji in umirali.

(Dalje prihodnjič.)

"Človek s smolo"

Smolo ima oni, ki nima poguma za srečo. Kdor se odreče sreči, ga čaka smola. Kdor že v naprej dvomi o svojih uspehih in ima za vsako delo sto pomislekov in izgovorov, ima vse pogoje, da se ga loti in drži smola prav do konca življenja.

Kdor je tako pripraven za udarce usode, doživlja dan za dnevom nešteto prilik zanje. Kajti s smolo se druži še večja smola prav tako kot denar z denarjem. To je temeljni zakon za ljudi s smolo. Kdor jo ima, jo goji v svoji notranjosti in je sploh ves ustvarjen zanjo, mu je zmerom za petami. Zato pa čaka onega, ki ima srečo povsod, spet samo sreča.

Izraziti "smolnati" ljudje se že vnanje spoznajo na prvi pogled. Sklonjeni in potrti hodijo pod težo nesreče, ki se ji ne znajo in ne morejo upreti. Pritajeno se stiskajo ob krajih, najrajši ob zidovih in nastopajo mehko in boječe. Skoraj vselej se pokažejo nevidni, tihi in po možnosti nesliši. Zdi se, da hodijo po svetu z večno skrbjo, kako bi odvrnili od sebe pozornost življenja. Zato je razumljivo, če se skrivajo in ponižujejo sami, da bi jih nihče ne opazil. Najbolj žalostno pa je kljub vsej njihovi skromnosti dejstvo, da svoji smoli sploh ne morejo uiti in jih ujame prav tako ali še bolj gotovo. Med milijoni jih poišče in zadene neverjetno točno.

Taktika, s katero se takšni ljudje branijo neizogibne usode, je popolnoma napačna. Te njene žrtve menijo, da bodo, če se potuhnejo in prilagodijo vsakdanjim udarcem, ušli pastem vsakdanjega življenja. Prav s tem pa spet opozarjajo nase in izzivajo neizbežni zakon serije. Saj niti niso dovolj gibčni, da bi se mu umaknili, niti dovolj aktvni, da bi se mu uprli. Najtežje pa jim je zato, ker sploh ne vedo, kje in kakšna je njihova sreča. Zato tipajo in iščejo, pa zmerom — v praznem! Saj ni čudno, če je vse narobe . . .

Sicer pa moramo pomisliti, da imajo ti "smolneži" tudi nekje svojo srečo, ki pa je ne znajo najti. Če ujamejo samo neznaten košček te sreče, malo zemeljskih dobrot, se jim kar tako izmuznejo iz rok. Ne tako kot pravljičnemu kralju Midasu, ki se mu je vse, česar se je dotaknil, spreminjalo v čisto zlato. Pri njih pa se vsak drobec sreče spreminja v izgubo in smolo. Po nekih neznanih in strašno krivičnih zakonih!

Ta "zakon" se uveljavi že v prvi mladosti. Nekateri otroci imajo povsod izrazito smolo in odrasli jim radi še grozijo, da jih takšne ne čaka mnogo lepega v življenju in bodo pač zmerom med onimi, ki jih dobivajo po hrbtu. Otrok se boji bodočnosti in že ima pryo podlago, da ga začne kruto preganjati oni neizbežni zakon. Komur je okolica že v prvih letih odvzela ves pogum in samostojnost, ki bi jo bila lahko odpravila brez težav in sledov, se stopnjema izoblikuje v popolnega "človeka s smolo".

Za srečo in nesrečo v ljubezni je prvi doživljaj velikega pomena. Ta prvi dogodek v ljubezni se zdi kot zgolj slučaj, v resnici ga je vendarle izzvala najbolj skrita notranja narava onega, ki ga je hotel imeti. In pozneje se isto ponavlja še često, seveda srečno ali nesrečno, z uspehom ali neuspehom. Kdor ostane nesrečen, se kajpa čudi in pritožuje, da ima zmerom in povsod enako smolo.

Preprosti pregovor, po katerem je vsak svoje sreče kovač, vsebuje globoko resnico. Kovač svoje nesreče pa udriha stalno na isto mesto, skoraj po svojem palcu; dasi ga boli, udriha dalje in ga niti ne umakne. Če je melanholičen, uživa kot estet svojo bol, če je pesimist, pravi, da so bolečine zanj že sistematične, če je herojk kot Nietsche, ustvari iz svoje nesreče življenjsko himno, s katero premaguje to bol. Smešni so samo mali nesrečneži in "smolneži" povprečnih kakovosti, ki imajo svojega angela varuha le toliko, da se sicer spodtikajo med seboj, pa si pri tem le nikoli ne zlomijo vratu. Zato njihova usoda ni najbolj tragična in bi bilo zelo napak, če bi jih obžalovali.—Žiš.

Sadje kot zdravilno sredstvo

Mi vemo, da je sadje že od nekdaj zelo priljubljeno hranilno in užitno sredstvo. Moderna prehranjevalna veda nam pravi, da ima sadje z lupinami (razne vrste orehov, lešniki, mandeljni, kostanji) mnogo beljakovine in maščobe v sebi. Poleg teh važnih hranilnih snovi vsebuje sadje kot glavni sestavni del sladkor in sadne kisline, soli in vitamine, ki so za življenje tako važni. Vse te sestavne dele nahajamo skoraj izključno le v surovem sadju; pri kuhanju ali konserviranju se večinoma uničijo. Žalibog pri mnogih prebavnih boleznih ni mogoče uživati surovega sadja. Takšni ljudje naj pijejo večkrat na dan citronin sok; kajti znano je, da vsebuje ravno citrona največ vitaminov.

Sadje pa ni dobro samo za zdravega, temveč tudi za bolnika. V obliki sadnih sokov nam daje sadje osvežujočo pijačo, skuhano sadje pa je lahka in prebavljiva bolniška hrana. Tu se zopet spomnimo na citrono. Ona je staro in preskušeno hišno sredstvo pri vnetjih vratu, angini, itd., kar priznava tudi moderna medicina. A ne samo pri akutnih infekcijah, temveč tudi pri slabih zaostalih otrocih, pri bledičnih osebah, zatolščenju itd. nam pametno in ne pretirano uživanje citroninega soka izborno služi. Od našega domačega sadja so najbolj priporočljiva jabolka. Vedeti pa moramo, da se nahaja v koži šestkrat toliko zdravju koristnih snovi kot v mesu; zato jabolk nikar ne lupimo, temveč samo umijmo in take pojejmo. Sicer je koža včasih malo neprijetna, a to nič ne de; zatisni oči in zaužij, pa bo dobro. Prav majhni otroci naj uživajo sadje le v obliki iztisnjenega soka. Večjim otrokom in tudi odraslim moramo dopovedati, da sadje, zelenjavo itd. dobro prežvečijo; le tako dobijo iz sadja vse, kar vsebuje, in je tudi prebavljanje potem veliko lažje.

MINOGREDE

— Ko je te dni pruski ministrski predsednik Goering govoril časnikarjem o zakonskem osnutku, s katerim se uvaja preki sod za slehernega, ki bi napadel ali samo hotel napasti kakršnega borca narodne revolucije, je dejal: "Prepričan sem, da smo državotvornemu prebivalstvu in borcem za nacionalno državo dali s tem čuvstvo varnosti." S prekim sodom, krvjo in smrtnimi kaznimi iščejo čuvstva varnosti samo taki ljudje in sistemi, ki so polni čuvstva nevarnosti.

— Ob isti priliki je govoril Goering tudi o zakonu, po katerem bi bili pomiloščeni vsi tisti kaznjenci, ki so se svoj čas sicer res pregrešili zoper zakone, a so izvršili svoje kaznjivo dejanje v službi države in naroda kot borci nacionalne revolucije. Kako rada govori fašistična Evropa o službi državi in narodu hkrati z zločinom.

— Pred enim ali dvema letoma se je berlinski nacionalno socialistični dnevnik "Berliner Nachtausgabe" silno zgražal nad nekim konjerejcem, ki je hotel svojo lepo kobilo "Sichel" seznaniti s pariškim žrebcem "Mon Talisman". Zaradi potomstva. Nacionalistični list se je zgražal, češ, da gre za žalitev nemškega naroda, in vzkliknil: "Ne dajmo se! Francoski žrebci ne bodo skrunili nemških kobil!" (Anekdota je resnična.) Protest tedaj najbrže ni zalegel nič. Šele z nacionalno revolucijo je prišla Nemčija res pod nemška kopita 2 HP (Hindenburg, Hitler, Papen).

— O Hindenburgu je napisanih tri in trideset biografij. Vse opisujejo tudi zgodovino njegove rodbine, nekatere obširneje, druge krajše. Kakor je pri biografijah prešlo že v navado, opisujejo razvoj značaja svojega junaka iz značajev njegovih prednikov. Med temi naletimo pogosto na ime von Polenz. Tradicionalna felonija (nezvestoba, izdajstvo), s katero so vzhodno pruski junkerji nastopali svoje dni nasproti nemškemu "rittersvu", a kesneje nasproti vladarjem, je bilo v tej, že izumrli rodbini tako pogost in navaden pojav, da so veleizdajalsko razmerje z Varšavo krstili kratkomalo za "polencovanje". Tega niti ena biografija o Hindenburgu ne omenja. Prav tako v nobeni teh biografij ne beremo, da je bil nekdo od prednikov predsednika Nemčije, major von Beneckendorf in Hindenburg, obsojen na smrt, ker je leta 1806 prepustil Francozom trdnjavo Spandau brez vsakega odpora. (Iz knjige "Hitler osvajač, raskrinkavanje jedne legende", izšla pri Nolitu v Belgradu.)

— Načelnik "Nemške delovne fronte" Muchov je razposlal svojim uradom po Nemčiji takole okrožnico: "V enem tednu sestavite seznam vseh vodilnih marksistov v strok. organizacijah. Na to črno listo bo prišlo okrog 1000 imen; seznam bomo natisnili ter razposlali vsem pristojnim uradom, ministrstvom in delavskim organizacijam. Ljudje s te črne liste ne smejo dobiti nikjer dela. Pri sestavljanju tega seznama ravnajte brez obzirnosti in prizanašanja. Izpustite le tiste, ki so bili zapeljani proti svoji volji." — Če bodo temeljito sestavljali take in podobne sezname, bo Hitlerju res uspelo odpraviti brezposelnost . . . M. K.

—Federal

Eugene S. Daniell, mlad pravnik iz Bostona, je obto poslal solzavice v newyorško borzo. Daniell ni delavec kalec.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

PREDOR MED AME AZIJO

Poslanec Aljaske je i vem ameriškem kong vor, v katerem je o črt predora med Amer zijo. Izvršitev tega pr lahko močno ublažila nost na svetu. Poslan mond je nato prožil naj bi se zgradila avto cesta iz Zedinjenih dr Kanado na Aljasko, na ste ob Beringovem mor bi se izvrtal predor, ki v Sibirijo.

Najzanimivejši del vega predloga, ki se ti ra med Ameriko in Azij Ta predor, ki bi bil na daljšek avtomobilske Aljasko, je bil pred ameriškemu denarnem cu Harrimanu l. 1907, tel graditi železnico z Sibirijo, pa je pozneje črt opustil.

V JUGOSLA
Preko Havre
Na Hitrem Ekspresnem
ILE DE FRA
5. SEPT.—23. SE
14. OKTOBRA
PARIS
9. SEPT.—29. SE
LAFAYET
13. SEPPT.—7. O
Zelo nizke cene v vse kraje v
Za pojasnila in polne liste v
pooblaščene agentu
French L
306 N. MICHIGAN AVE.,
123 S. Third St., Minnea

TISKARNA S.N.P
SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku
•
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČL S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, umijsko delo prve vrste
Pišite po informacije na naslov:
S.N.P.J. PRINTE
2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4904
Chicago, Ill.
Tam se dobe za šolje tudi vse ustmene pojav